

Achtergrondinformatie bij het Namenregister van Regenten en Regentessen

Het St. Pieters en Bloklands Gasthuis is ontstaan uit de samenvoeging van twee gasthuizen in Amersfoort: het Sint Pietersgasthuis en het kleinere Bloklandsgasthuis. Beide gasthuizen dienden als liefdadigheidsinstellingen hetzelfde doel: *'de zorg voor zieke, armlastige lieden'*.

Het Pietergasthuis is opgericht door enkele voorname burgers welke *'met mededogen aangedaan zynde over de arme liuden die daar elendig en de lam lagen, jae grooten honger ende kommer hadden, ende niemand daar toesigt daar over nam.'* In een oorkonde van 1391 is er al sprake van het *'Nye Gasthuys bij die Spoeye' (Spui)*. Enkele jaren later, op 2 april 1393, werd het Gasthuis juridisch erkend door het stadsbestuur. In de fundatieakte van 1404 stond nadrukkelijk dat het gasthuis voor zieken bestemd was en *'...niet voor Kinderen, Razenden en Melaatsen'*.

Het Bloklandsgasthuis, ook wel Heilige Sacramentsgasthuis genoemd, is in 1573 gesticht door Wouter van Blocklandt en zijn echtgenote Johanna Piecx. Zij vermaakten hun huis aan de Langestraat met de rest van hun bezittingen aan een daarin te stichten gasthuis. Johanna stelde het gasthuis al open na de dood van haar man, zelf overleed zij in 1582. In 1629 kwam er een reglement voor een broederschap van zes mannen en zes vrouwen, wat duidelijkheid gaf over het beheer van het Bloklandsgasthuis.

Namen der Regenten van de ouden Manhuijse gesticht bij de Heer Wouter van Blocklandt ende Juffr. Johanna Piecx Echteluyden

Dit regentenbord van het Bloklandsgasthuis beslaat ongeveer de periode 1622 - 1717. Van de meeste regenten hebben we na kunnen gaan in welke jaren zij regent van het Bloklandsgasthuis zijn geweest. Het vergt nader onderzoek om de volgende namen te kunnen relateren aan de precieze datum van hun regentschap: Johan Saal Uytten Eng, Willem Saal Uijtten Eng, Willem van Schaak, Johan Carman, Pieter de Goijer, Johan Franken, Pieter Both, raedt Mr Willem van Dam, Mr. Hendrik Outerf. Uit onderzoek van Dirk Steenbeek blijkt dat Jan (Johan) Franken rond 1652 regent is geweest in het Bloklandsgasthuis.

De regenten van het eerste uur van het Pietergasthuis zijn aanhangers van de Moderne Devotie, vrome 'Broeders van het Gemeene Leven'.

*Namen der Regenten van Ste Peters Gasthuis
(regentenbord 1536 – 1695)*

Twee broeders uit deze broedergemeenschap vervullen de functie van gasthuismeester, zij worden later in de tijd ook wel regenten genoemd. Ze zijn - volgens de akte van 1404 - belast met het *'principaal sorghe draghen van den zieken ende goede ende saken die den Gasthuse aengaen'*. De gasthuismeesters hebben het toezicht op de dagelijkse gang van zaken, zoals de opname en verzorging van zieken en de dagelijkse en wekelijkse uitgaven. De broeders en de priester van het Pietersgasthuis kiezen twee gasthuismeesters die twee jaar in functie blijven. Elk jaar treedt één van de twee af om plaats te maken voor een nieuw gekozen gasthuismeester uit de broedergemeenschap.

Naamen der Regenten van 't Blocklands Gasthuys binnen Amersfoort (regentenbord 1720 – 1793)

Uit latere bronnen blijkt dat de gasthuismeesters ook over andere financiële zaken gaan, zoals het opnemen van gelden en de aan- en verkoop van onroerende goederen. In de tweede helft van de zestiende eeuw krijgen de gasthuismeesters ondersteuning van een rentmeester. Alle broeders zijn afkomstig uit de gegoede klasse en behoren tot de notabelen van de stad. Om toe te kunnen treden moest men een vroom en barmhartig leven leiden.

Vanaf de zeventiende eeuw worden de gasthuismeesters regenten genoemd. Ze zijn afkomstig *'uit de gequalificeerde en bequaamste personen der stad'* en veel van hen komen uit vooraanstaande families die al meerdere generaties lang in

het stadsbestuur vertegenwoordigd zijn zoals burgemeester, schout of secretaris. Zij kopen zich in 'alle met haer hujsvrouwen', echtgenotes die de functie van regentes krijgen toebedeeld.

*Naemen van H-en Regenten van t Ste Pieters Gasthuys
(regentenbord 1670 – 1794)*

In 1794 wordt het Bloklandsgasthuis ontruimd en worden de bewoners overgebracht naar het St. Pietersgasthuis. Een jaar later stuurt de gemeenteraad de besturen van alle liefdadigheidsinstellingen in Amersfoort naar huis en in de nieuwe besturen worden veel middenstanders opgenomen. De twee gasthuizen komen hiermee onder één bestuur te

vallen, bestaande uit regenten en regentessen uit de 'middenklasse'. Het is in die tijd niet ongewoon dat de regentessen op een of andere wijze gerelateerd zijn aan de regenten als echtgenote, dochter of een andere familiale verbinding.

NAMEN DER HEEREN REGENTEN EN PENNINGMEESTERS VAN DE GECOMBINEERDE S ^t PIETERS EN BLOKLANDS GASTHUIZEN. BINNEN AMERSFOORT.			
1844	FRANCISCUS JOHANNES VAN LILAAR.	1861	Mr. PIETER JACOBUS FRANCISCUS - VAN VOORST VADER.
1845	JACOBUS FRANCISCUS BOOP VAN BEUSCHOUWEN.	1862	JOHANNES KNOPPEUS.
1846	ALMOLAAN CHRISTIAAN KOLFF.	1863	Jhr. JAN WILLEM ANTONIE - BARCHMAN WOUTIERS.
1847	FR. HENDRIK GERARD BOB.	1864	AUGUST MARIE TROMP VAN HOLST.
1848	NICOLAÏ PILL.	1865	HENDRIK CORNELIS VAN DAM.
1849	OTTO SCHELTUS VAN LEUSDEN.	1866	CORNELIS JANSSEN.
1850	MORLAAN MATHIEUS.	1867	Mr. PENNINGM.
1851	HENDRIK ANTHONI VAN GOUDGOEVER.	1868	JOHANNES GERARDUS KLEEFER.
1852	JAN VAN GOUDGOEVER. (PENNINGMEESTER.)	1869	FREDRIK JOHAN CONSTANTIJN - BARON VAN HARDENBROEK - VAN AMMERSTOL.
1853	THEODOOR JAN METHORST.	1870	PIETER JOSEPH HAMERS.
1854	FR. HENDRIK LEEUW Jk. HARKERWIJK.	1871	LODEWIJK AREND BARON - VAN ITTERSUM.
1855	MORLAAN WILLEM THEODOOR VAN WITSTEN.	1872	WILLEM KLEBER Jkz.
1856	FRANCISCUS CAROLUS CHRISTIAAN OETTINGER.	1873	WILLEM GROOTJEVIT.
1857	FR. HENDRIK LEEUW Jk. HARKERWIJK.	1874	WILLEM ANTHONI.
1858	FR. HENDRIK LEEUW Jk. HARKERWIJK.	1875	JAN PHILIP SCHEFFER ALTES.
1859	FR. HENDRIK LEEUW Jk. HARKERWIJK.	1876	HERBERTUS ADRIANUS POTHOVEN.
1860	FR. HENDRIK LEEUW Jk. HARKERWIJK.		
1861	FR. HENDRIK LEEUW Jk. HARKERWIJK.		
1862	FR. HENDRIK LEEUW Jk. HARKERWIJK.		
1863	FR. HENDRIK LEEUW Jk. HARKERWIJK.		
1864	FR. HENDRIK LEEUW Jk. HARKERWIJK.		
1865	FR. HENDRIK LEEUW Jk. HARKERWIJK.		
1866	FR. HENDRIK LEEUW Jk. HARKERWIJK.		
1867	FR. HENDRIK LEEUW Jk. HARKERWIJK.		
1868	FR. HENDRIK LEEUW Jk. HARKERWIJK.		
1869	FR. HENDRIK LEEUW Jk. HARKERWIJK.		
1870	FR. HENDRIK LEEUW Jk. HARKERWIJK.		
1871	FR. HENDRIK LEEUW Jk. HARKERWIJK.		
1872	FR. HENDRIK LEEUW Jk. HARKERWIJK.		
1873	FR. HENDRIK LEEUW Jk. HARKERWIJK.		
1874	FR. HENDRIK LEEUW Jk. HARKERWIJK.		
1875	FR. HENDRIK LEEUW Jk. HARKERWIJK.		
1876	FR. HENDRIK LEEUW Jk. HARKERWIJK.		
1877	FR. HENDRIK LEEUW Jk. HARKERWIJK.		
1878	FR. HENDRIK LEEUW Jk. HARKERWIJK.		
1879	FR. HENDRIK LEEUW Jk. HARKERWIJK.		
1880	FR. HENDRIK LEEUW Jk. HARKERWIJK.		
1881	FR. HENDRIK LEEUW Jk. HARKERWIJK.		
1882	FR. HENDRIK LEEUW Jk. HARKERWIJK.		
1883	FR. HENDRIK LEEUW Jk. HARKERWIJK.		
1884	FR. HENDRIK LEEUW Jk. HARKERWIJK.		
1885	FR. HENDRIK LEEUW Jk. HARKERWIJK.		
1886	FR. HENDRIK LEEUW Jk. HARKERWIJK.		
1887	FR. HENDRIK LEEUW Jk. HARKERWIJK.		
1888	FR. HENDRIK LEEUW Jk. HARKERWIJK.		
1889	FR. HENDRIK LEEUW Jk. HARKERWIJK.		
1890	FR. HENDRIK LEEUW Jk. HARKERWIJK.		
1891	FR. HENDRIK LEEUW Jk. HARKERWIJK.		
1892	FR. HENDRIK LEEUW Jk. HARKERWIJK.		
1893	FR. HENDRIK LEEUW Jk. HARKERWIJK.		
1894	FR. HENDRIK LEEUW Jk. HARKERWIJK.		
1895	FR. HENDRIK LEEUW Jk. HARKERWIJK.		
1896	FR. HENDRIK LEEUW Jk. HARKERWIJK.		
1897	FR. HENDRIK LEEUW Jk. HARKERWIJK.		
1898	FR. HENDRIK LEEUW Jk. HARKERWIJK.		
1899	FR. HENDRIK LEEUW Jk. HARKERWIJK.		
1900	FR. HENDRIK LEEUW Jk. HARKERWIJK.		

Namen der Heeren Regenten en Penningmeesters van de gecombineerde S^tPieters en Bloklands Gasthuizen binnen Amersfoort (regentenbord 1804 – 1929)

In 1804 fuseert het Bloklandsgasthuis met het Sint Pietersgasthuis en heet vanaf dan 'de gecombineerde St. Pieters en Bloklands Gasthuizen'. Het bestuur bestaat vanaf 1804 uit een college van regenten en een college van regentessen die afzonderlijk van elkaar vergaderen. Hun namen worden ook apart opgetekend, waarmee het eerste regentessenbord van het Gasthuis een feit is.

Namen der vrouwen Regentessen van de gecombineerde S^tPieters en Bloklands Gasthuizen binnen Amersfoort (regentenbord 1804 – 1911)

De regenten vormen het hoofdbestuur en beheren het geld en de goederen. Zij stellen de huisregels voor de bewoners op en beheren de uitgaven voor huishoudelijke zaken.

De regentessen houden toezicht op de huishouding en hebben de leiding over het personeel, alles *‘onder oppertoezicht van de regenten’*. In 1916 wordt de gewoonte om echtgenotes tot regentes te benoemen afgeschaft. Vanaf dat moment geldt er een verbod op huwelijk, bloedverwantschap of zwagerschap in de eerste of tweede grad tussen bestuursleden. De geringe bevoegdheid van de regentessen leidt bij tijd en wijle tot conflicten tussen de regentessen en de regenten. Yvonne Tanke verhaalt van deze conflicten in het boek *St. Pieters en Bloklands Gasthuis. Meer dan zes eeuwen zorg voor ouderen’*. Uiteindelijk krijgen de regentessen vanaf 1954 meer bevoegdheden.

Namen der vrouwen Regentessen van het gecombineerde S'Pieters en Bloklands Gasthuizen binnen Amersfoort (regentenbord 1916 – 2010)

In 1982 worden de regenten en regentessen samengevoegd tot één bestuur en komt de leiding van het Gasthuis bij de directeur te liggen, onder supervisie van het bestuur. De heer Ruud van Veenendaal gaat de geschiedenis in als de eerste directeur van het St. Pieters en Bloklands Gasthuis.

Sinds 2002 zijn zorginstellingen wettelijk gebonden aan een nieuwe bestuursstructuur. De leiding van het St. Pieters en Bloklands Gasthuis wordt vanaf dat moment gelegd bij een (eenhoofdige) Raad van Bestuur, ook wel bestuurder genoemd. Het toezicht wordt gevormd door de Raad van Toezicht. Enkele leden van de Raad van Toezicht vormen het bestuur van de Stichting PBG Beleggingen en enkele kleinere stichtingen, waar de geldelijke bezittingen en het onroerend goed zijn ondergebracht. De zorgstichting St. Pieters en Bloklands Gasthuis maakt deel uit van zes PBG stichtingen, ieder met een eigen administratie en jaarrekening.

Vanaf 2014 vervolgt het Gasthuis haar geschiedenis als zorgorganisatie met twee locaties. Het monumentale pand in het centrum van Amersfoort gaat verder als locatie Davidshof en de locatie in de nieuwbouwwijk van Amersfoort krijgt de naam Wervershof. De naam St. Pieters en Bloklands Gasthuis blijft bestaan als overkoepelende naam voor de twee locaties. Om redenen van transparantie, doelmatigheid en sturing zijn er vanaf 1 januari 2017 drie stichtingen in plaats van zes, elk met een eigen bestuur en elk met een maatschappelijke opdracht: zorgstichting St. Pieters en Bloklands Gasthuis met twee locaties, Stichting PBG Cultureel Erfgoed (eigenaar van het gebouw en terrein van locatie Davidshof en de Mannenzaal, kunst en antiek) en Stichting PBG Beleggingen. Hiermee is een al langer bestaande beleidswens in vervulling gegaan.

Het meest recente regentenbord eindigt met het jaartal 2014. Maar zolang het St. Pieters en Bloklands Gasthuis blijft bestaan, krijgen de regenten en regentessen van nu en straks een plek op een regentenbord.

Namen der Heeren Regenten en Penningmeesters van de gecombineerde S'Pieters en Bloklands Gasthuizen binnen Amersfoort (regentenbord 1933 – 2014)

Met dank aan Yvonne Tanke, schrijfster van het prachtige boek 'St. Pieters en Bloklands Gasthuis. Meer dan zes eeuwen zorg voor ouderen'. Een groot deel van haar teksten over de regenten en regentessen hebben we mogen gebruiken voor deze publicatie.

29-01-2024, namens het cultureel erfgoed van het Gasthuis, Anneke van de Laar